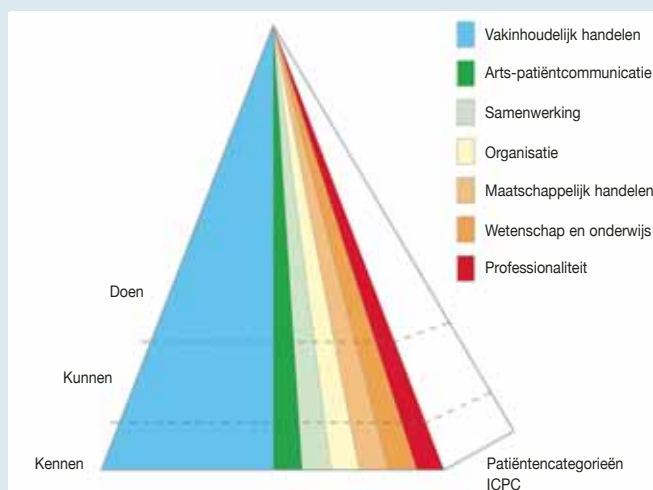




Kennen, kunnen en doen

‘Je kunt het wel, dus waarom doe je het niet?!’ Uit onderzoek blijkt dat er een groot verschil is tussen kennen, kunnen (vaardigheid) en (dagelijks) doen.¹ Al ken je de werking van een spiraaltje en weet je hoe je het moet inbrengen, dan betekent dat nog niet dat je het ook kunt en in alle situaties adequaat doet. En om dat laatste gaat het: de kwaliteit van de feitelijk geleverde zorg! Het frequent observeren van het ‘doen’ van de haio, in leergesprekken kijken naar het ‘kunnen’ (‘Doe dat schouderonderzoek eens bij mij voor?’) en doorvragen naar het ‘kennen’ (ofwel het huisartsgeneeskundig ‘redeneren’; het ‘waarom’), deze aspecten vormen tezamen de vlakken van mijn afscheidscadeau: een papieren piramide. Begin bij deze piramide in de top: toets het feitelijk handelen. Maar verken ook de lagere delen van dit vlak: het kunnen en het kennen. Gebrek aan kennis kan een oorzaak zijn van gebrekkig handelen, maar mogelijk kan Petra ook prima beredeneren waarom zij (terecht!) afwijkt van de standaard. Of ze weet wel hoe ze moet registreren, maar ze mist nog de handigheid.

Patiënten en patiëntencategorieën

Daar doen we het voor: de patiënt met zijn acute, chronische, complexe of eenvoudige problemen en vragen over gezondheid en ziek-

te.² Het goed kunnen inbrengen van een spiraaltje is geen garantie voor adequaat handelen bij een dreigend hartinfarct. De aard van het probleem bepaalt de prestatie van de huisarts-in-opleiding in hoge mate. Om tot een valide en betrouwbare uitspraak te kunnen komen over de competenties van de haio, moeten meerdere casus (minimaal vijftien) met verschillende aandoeningen uit verschillende ICPC-hoofdstukken worden beoordeeld. De opleider die in het begin van de opleiding een uurtje heeft geobserveerd (‘Dat is een goede haio!’) en het daarbij laat, neemt ontzettend veel risico’s: de haio wordt niet goed opgeleid en de patiëntenzorg is mogelijk in het geding. Waar heeft hij naar gekeken en wat heeft hij gezien en gehoord? Is hij paranormaal begaafd? Gebruik mijn cadeau!

De piramide: een beoordelingsmatrix

Huisartsgeneeskunde is een breed vak. Er zal nooit voor iedere situatie (‘wat’) een toetsinstrument beschikbaar zijn. Wel beschikt u dagelijks over uw ogen, oren en diagnostische expertise. Zet die in bij het beoordelen van de haio, uw collega en uzelf. Als hulpmiddel dient de matrix. Gebruik die in uw opleidingspraktijk. De handleiding hierboven spreekt voor zich. En bedenk: deze serie stond niet voor niets in *In de praktijk*...!

Paul Ram, huisarts, adjunct-hoofd huisartsopleiding Universiteit Maastricht

- ¹ Paul Ram, Jan-Joost Rethans, Richard Grol, Cees van der Vleuten, Sjoerd Hobma en Karin Aretz. *Integrale toetsing: de voorspellende waarde van een simulatiesprekkuur en kennistoetsen voor de kwaliteit van het dagelijks handelen*. Huisarts Wet 2000;43(3):103-10.
- ² Werkgroep Functie- en Taakomschrijving Huisartsenzorg. Huisartsenzorg en Huisartsenvoorziening. *Concretisering Toekomstvisie 2012*. Utrecht: NHG/LHV, 2003. Zie ook : <http://nhg.artsennet.nl> bij ‘Over het NHG’.

NHG-workshop ‘Plezier in je werk’: Tournee 2005

Onlangs is de NHG-workshop ‘Plezier in je werk’ geactualiseerd en zes huisarts-supervisors werden opgeleid om de cursus te geven. Deelnemers aan de workshop - die een dagdeel duurt - gaan op zoek naar wat hun werkdruk verhoogt en welke factoren hen beschermen tegen een hoge werkdruk. Samen met plaatselijk coördinator Kees van der Meer, wordt teruggeblikt op de workshops die dit voorjaar zijn gegeven in Rijnland/Midden-Holland.

Voor ieder een invalshoek

In de workshop wordt plenair en in kleine groepjes gekeken naar datgene wat het ‘plezier in je werk’ belemmert of juist vergroot. Na afloop gaan de deelnemers naar huis met een of meer concrete voornemens tot verandering. Kees van der Meer, plaatselijk coördinator van de Werkgroep Deskundigheidsbevordering Huisartsen in Rijnland/Midden-Holland: ‘Er was een goede sfeer, met voor ieder-

een wel een invalshoek die hem aansprak. Wat het me heeft opgeleverd is dat ik weer eens heb gekeken naar mijn eigen valkuilen en beschermende factoren. Voor mij was de belangrijkste les dat als je ergens helemaal geen invloed op kunt uitoefenen, je je moet afvragen of je daar dan wel energie in moet blijven steken.'

Mooi of zwaar

De workshopleider opende de bijeenkomst met twee stellingen. Met de eerste 'Huisarts zijn is een mooi vak' was bijna iedereen het eens, overigens om sterk uiteenlopende redenen. Over de tweede stelling 'Huisarts zijn is een zwaar vak' ontstond meer commotie. Sommigen vonden dat maar gezeur, maar velen ervoeren het vak inderdaad als zwaar en enkelen gingen zelfs echt gebukt onder de last van het vak.

In groepjes van drie gingen de deelnemers vervolgens aan de slag onder het motto: 'Als je het vak zwaar vindt, kijk dan hoe je het lichter kunt maken, en als je het niet zwaar vindt, kijk dan hoe je dat zo kunt houden.' Allereerst maakten de deelnemers elk een analyse van de factoren die hun werkdruk verhogen: 'Wat maakt het voor mij zwaar?' De collega's in het werkgroepje 'luisterden actief' zonder direct met hun eigen oplossingen aan te komen.

Concrete plannen

Na een Powerpoint-presentatie over het behoud van energie in het werk gingen de deelnemers opnieuw in groepjes aan het werk. Dit keer ging het om het maken van een plan om een werkdrukverhogende factor aan te pakken met gebruikmaking van de eigen sterke kanten. De deelnemers hielpen elkaar bij het precies, concreet en in de tijd afgebakend formuleren van de voornemens. Deze verschilden sterk, van heel praktisch tot uiterst persoonlijk (zie kadertekst).

In de workshop werd ook besproken dat veranderingen in het persoonlijk professioneel functioneren niet zo gemakkelijk zijn te bewerkstelligen. Vaste gewoonten, denkbeelden en gevoelens zijn nu eenmaal hardnekkig. Supervisie kan dan uitkomst bieden: in een serie gesprekken reflecteren op je eigen houding, gedrag, gedachten en gevoelens in je werk, en waar gewenst nieuw gedrag uitproberen. Ook zonder duidelijke veranderingsbehoefte is periodieke supervisie een aanrader voor alle huisartsen.

Voor enkele collega's was deze workshop wellicht het moment om vast te stellen dat de problemen hun wat boven het hoofd dreigen te groeien. Zij hebben nog eens gehoord van de mogelijkheden van coaching en burnout-preventie.

Mening van de deelnemers

Tijdens de evaluatie bleken de meeste deelnemers enthousiast: ze vonden het onderwerp relevant en waren tevreden over de uitvoering en de opbrengst. Kees van der Meer: 'Als WDH-coördinator vind ik het goed dat we dit onderwerp in ons curriculum hebben opgenomen. Zeker in deze – voor huisartsen wat moeizame – tijden is het goed dat mensen zicht krijgen op hun eigen belemmerende en beschermende factoren waar het de hoogte van hun werkdruk betreft. De workshop 'Plezier in je werk' draagt daaraan bij. Ik vind

Voorbeelden van voornemens

Na afloop van de workshops gingen de deelnemers met sterk uiteenlopende 'goede voornemens' naar huis. Een aantal voorbeelden daarvan is:

- ▶ Opnieuw met de assistente afspreken om niet meer tijdens het spreekuur te storen via de telefoon, en bekijken waarom deze afspraak tot nu toe niet heeft gewerkt.
- ▶ Een langlopend meningsverschil met een collega bespreekbaar maken.
- ▶ Een terugbelsprekuren organiseren.
- ▶ Het abonnement op een medisch vaktijdschrift opzeggen, omdat het schuldgevoel over de 'stapel achterstallig leeswerk' het werkplezier ondermijnt.
- ▶ Een intervisiegroep starten.
- ▶ Afschaffen van het inloopsprekuren 's morgens, omdat dit een voortdurende bron van onrust is.
- ▶ Bespreken van de taakverdeling met collega in de groepspraktijk.
- ▶ Bespreken van de taakverdeling thuis met echtgenoot.
- ▶ Kinderopvang beter regelen teneinde niet de hele dag een opgejaagd gevoel te hebben om op tijd te kunnen weggaan.
- ▶ Een vergadering beleggen met twee collega's uit de groepspraktijk om te praten over het achterstallig onderhoud aan het pand, dat al lange tijd een bron van ergernis vormt.
- ▶ Een deskundige inschakelen bij het vormen van een HOED, omdat het 'zelf doen' al tijden te veel energie kost.
- ▶ Verder aan het werk gaan rond het thema 'delen en loslaten' nu een periode als solist en vervolgens werken met een hitha geen van beide bevielen.

deze workshop dan ook zeker een aanrader voor alle huisartsen, en daarmee voor alle WDH's.'

Meer informatie over de workshop 'Plezier in je werk' is te verkrijgen bij Liesbeth van der Jagt (tel. 030-288 17 00, e-mail l.vanderjagt@nhg-nl.org) of op de NHG-website (<http://nhg.art-sennet.nl>, klik op 'Leren', vervolgens op 'Cursussen en trainingen', en zie onder 'Overige cursussen'). Meer informatie over supervisie en een lijst van huisarts-supervisors is ook op de NHG-website te vinden.

Chris Rietmeijer, Marie-Louise Jansen, Michou Mastboom, allen huisarts en NHG-supervisor